

ՇԻ. ԻՍՏԶՆԱԿԱՆ

ԵՐԳԵՐ ՈՒ ՎԵՐՔԵՐ

ԱՂԼ.ԲՍԱՆԴԻԱՊՈԼ

1898

ՉԱՅԻՐ

59

✓

2
2002

արար

59

ՅԻ. ԻՍԷԶՈՅԵԱՆ

4

ԵՐԳԵՐ ՈՒ ՎԵՐԻԵՐ

226

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼ

ՏՊԱՐԱՆ ԳԻՈՐԳ Ս. ՍԱՆՈՅԵԱՆՅԻ

Типографія К. С. Саноянца въ Александровѣ

Биб. ул., соб. домъ.

1897

2780

130932001 41

999-999 41 999-999

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 2-го Сентября 1897 г.

(4143
41)

1858

59-2001

სრფტს მ ქტრტს

ԻՄ ԲԼՈՒԻԼԻՆ.

— Բլբուլ, արե, ասումեմ,
Բլբուլ, արե, ասումեմ —
Բլբուլ, Հեադ խօսումեմ...

Քեզե կ'ասեմ լարդ մե սերէ,
Սերտ կ'ծակէ — փուշ ունի,
Մով — մանուշակ մենակ սերէ —
Նուշ-քնքուշ է, փուշ չունի...

ԻՄ ԲԼՈՒԼԻՐՆ.

— Բլբուլ, արե, ասումեմ,
Բլբուլ, արե, ասումեմ —
Բլբուլ, Հետդ խօսումեմ...

Քեզի կ'ասեմ վարդ մե սերէ,
Սերտ կ'ծակէ — փուշ ունի,
Մով — մանուշակ մենակ սերէ —
Նուշ-քնքուշ է, փուշ չունի...

ՅԱՌԱՋԱՐԱՆԻ ՏԵՂ

Գեղերն եկաւ, ցով-Հովն ընկաւ,
Աստղունք լուսնին ձէն տւին,
Լուսնակն ելաւ, մով-ծովն ընկաւ,
Հաւքերն ինձի ձէն տւին,—

Ես վեր ելայ ոգի առած,
Ջարկի սրտիս լարերին,—
Սիրտս խնդաց, կուրծքս թնդաց —
Եւ լարերը կտրուեցին...

—Մենակ սիրոյ լարը մնաց
Սրտիս անհուն խորքերում,
Մենակ սիրոյ երգը շողաց
Կեանքիս ամէն ծալքերում:

1895 թ. 5 Օգոստոսի:

Արգինա:

ԽՐ ՓԼԻՐԻՆ

(Շիրակի Բալադներէն)

Կէս-գեղերին գետի ափին
Ես նստած եմ սիրավառ,
Գետն Հոսումէ — և Հոսանքին
Ես նայում եմ միալար:

—Ո՞վ է խաղաղ մէջ-գեղերին
Քնած գետը վրդովում,
Ալիքները խփում ժայռին,—
Ծերուկ ժոյռը լւանում:

—Ո՞վ է աստղոտ, զով գեղերին
Լուսնի շողով զարդարում,
Շուշան-կրճքին, սև-մազերին
Դոհար-ցօղեր սրկում:

—Ո՞վ է չքնաղ, բարի լուսին
Ծաղիկները համբուրում,
Մշուշային փրփուրի մէջ
Արշալոյսին ողջունում:

ՅԱՌԱՋԱՐԱՆԻ ՏԵՂ

Գիշերն եկաւ, գով-հովն ընկաւ,
Աստղունք լուսնին ձէն տւին.
Լուսնաւն ելաւ, մով-ծովն ընկաւ,
Հաւքերն ինձի ձէն տւին,—

Ես վեր ելայ ոգի առած,
Զարկի սրտիս լարերն, —
Սիրտս խնդաց, հուրծքս թնդաց —
Եւ լարերը հարեցին...
—Մենակ սիրոյ լարը մնաց
Սրտիս անհուն խորքերում,
Մենակ սիրոյ երգը շողաց
Կեանքիս ամէն ծալքերում:

1895 թ. 5 Օգոստոսի:
Արգինա:

ԻՄ ՓԵՐԻՆ

(Շիրակի քաղաքապետին)

Կէս-գիշերին գետի ափին
Ես նստած եմ սիրավառ,
Գեան հոտումէ — և հոտանքն
Ես նայում եմ միալար:
—Ո՞վ է խաղաղ մէջ-գիշերին
Քնած գետը վրդովում,
Ալիքները խփում ժաշուին, —
Ծերուկ ժայռը լանսում:
—Ո՞վ է աստղոտ, զով գիշերին
Լուսնի շողով զարդարւում,
Շուշան-կրճքին, սև մաղերին
Գոհար-ցօղեր սրսկում:
—Ո՞վ է չքնաղ, բարի լուսին
Ծաղիկները համբուրում,
Մշուշային փրփուրի մէջ
Արշալոյսին ողջունում:

— Նա հեզ գետի լուռ Փէրին է,
Ցնորքներն ուրեւին.

— Նա իմ սրտի գեղուհին է,
Վառ երգերն հաղելին:

Կէս-գիշերին գետի ափին
Ես հստած եմ քարացած.
Գետն հոսում է— և հոսանքին
Ես նայում եմ շարսած...

1892. 6 Յունիսի
Արգինա:

ՍԻՐՈՅ ՅՈՒՇԵՐԻՑ

ՍԵՐՈՑ ՅՈՒՇԵՐԻՑ.

Անտուն գեղերներ,
Անքուն գեղերներ,
Քուրիկ, քեզ համար,
Քո սիրով աչրած—
Ես շատ անցրի,
Ես շատ տանջեցի.,.

I.

Ծաղիկ էի նորաբողբոջ
Սարի լանջում—երկնի տակ
Ինձ դիւթում էր առի խոխոջ,
Ինձ ողջունում արեգակ:
Դիւերները աստղ ու լուսին
Քնից կտրած ու ապուշ—
Ծաղիկս սիրուց երգում էին
Օրօր անգորր ու անուշ:

Գառները հետ լուսադէմին
 Եկար սարը, ջան աղջիկ,
 Ինձ քաղեցիր, դըրը անգին —
 — Կրճքիդ վերայ գեղեցիկ.
 — Այնտեղ, այնտեղ ես ապրեցայ
 Քու արցունքով բերեղիկ,
 Բախտը ժպտաց քեզ, սևաչեան,
 Ես չորացայ .. ան, աղջիկ ..

1892. 9 Մարտի

Ս. Էջմիածին.

II.

Սիրտ իմ, սպասիր, գուցէ արշալույս
 Ողջունէ երկինք, գուցէ մանուշակ
 Շանդ տայ բերեղներ, գուցէ մի նոր լոյս
 Հալածէ մութը, գուցէ չաղթանակ
 Տանիս կուռ մէջ — մի յուսահատելը:
 Ապրիմ մինչ կայ կեանք, մինչ նորոգ յոյսի
 Կախարդ հորեղուն... Սիրտ իմ վշտակիր,
 Ինչո՞ւ ես հեծում, միթէ ամեհի
 Օձն է ճնշում քեզ — անյոյս կասկածը,
 Մաշող ճանձրոյթը... միթէ խորտակեց
 Անքնին ուժը — սրբազան սէրը...
 — Տանջելը, յուսան...

1892. 4. Մայիսի

Աղէքսանդրապոլ:

III.

Կնւզես լինիմ վշտի ցօղեր
 Աչերիդ մէջ շող — կայծեմ,
 Լուռ գեշերուայ անուշ հովեր,
 Փունջ-ճամբուր փայփայեմ:

Կնւզես լինիմ վարդ — նազելի
 Կրճքիդ վրայ վառվում,
 Արշալույսի շողեր-ոսկի
 Դէմքիդ վրայ փայլելիմ:

Կնւզես լինիմ ծառ ու ծաղիկ,
 Քեզ գրկումս նինջ սփռեմ,
 Թալուկ ստեր, թովել թռչնիկ,
 Օրօր ասեմ, օրօրեմ:

Ի՞նչ որ ցանկաս, կնւզես լինիմ,
 Լինիմ երկինք ու երկիր,
 Ծով, ժայռ, աղբիւր, արեւ, լուսին
 Լինիմ — մեայն ինձ սիրելը...

1892. 21 Յուլիսի

Ս. Հաւիճի վաք.

IV.

— Պարզկայ գեշեր...
 Աստղերն երկնքում լուռ պսպղումեն,
 Լուսնի շողերը գեպելեն սարի
 Զիւնոտ կողերին — կողերը ցօլում,
 Պէճին են տալիս:

Յրտաշունչ քամին
Թևերը փռած փնչումէ, թռչում,
Սառած երկիրը ճաքում—ճաքճքում,
Ձեան հատիկներով քարափի կուրծքը
Ծեծում ու ծեծկում...

Անձաջը ճանապարհ...
Առաջ եմ գնում—սլը—էս չ'գիտեմ.
Սառնյց ու ձմեռ.
Առաջ եմ գնում անչիյս, անընկեր,
Քամի ու գիշեր,
—Ախ, եթէ չանկարճ յոյսս շողողար—,
Նա ինձ ողջունէր..

1892 թ. 13 Դեկտեմբերի.
Թիֆլիս:

Վ.

Շուշան աղջիկ, քու գերին եմ,
Կալ ու կապած անշղթայ,
Սիրտս վառուա սիրուդ բոցէն,
Պապակ-ծարաւ հրեցայ:

Քու կարօտով սիրտս լիկ-լիք,
Ես հալ ու մաշ, թեւ դառայ,
Օրեր անցան — տարիք անցան,
Շւաքդ եղայ, ման եկայ:

Էս քարի պէս ժէռ է հոգեդ,
Էս այրի պէս լուռ ու մութ,
Էլրեց, մոխիր դառաւ գերեզ,
— Ախ, հուշիկ ջան, ախ անդուծ...

1892 թ. 6 Յունիսի
Կարս:

ՎԻ.

Մի խոստանար ծագել հորէն
Վառ արշալոյս իմ սրտում—
Անապատում վաղուցւանէն
Մութ մառաղուխ է տիրում...

Արշալոյսի շողն ու ցօղը
Հեզ շուշանին են կարօտ,
Իսկ խաւարի մռայլ քօղը
Կրճքին դատարկ ու ցրտոտ...
—Սիրտս արդէն մոռցած շերին
Արդէն դատարկ օրօրան,—
Կը խարխափեմ, թո՛ղ, ընկեր իմ,
Այսպէս հասնեմ գերեզման..

1892 թ. 15 Ապրիլի
Ս. Էջմիածին:

VII.

Ես ունէի մի նռան ծառ,
 Ծաղկած ալւալ նռներով,
 Բայց միս, տօթը հուր-բոցավառ.
 Խարկեց ծառըս նռներով:

Ես ունէի սև-ժաշուի տակ
 Մաքուր աղբուր մեղրահոս,
 Բայց արեւ բարկ ու կրակ
 Զորացուց աղբուրս միս, ափսոս:
 Լիքը սիրով, վառ յոյսերով
 Սիրտ'մ ունէի անաբատ,
 Բայց, Նուշան ջան, քու սուտ-սիրով
 Սիրտս դարձրիր անապատ...

1892. Թ. 3 Սեպտեմբ.
 Դիլիճան.

VIII.

Մութը գրկած գետ ու գետին,
 Հով ու ալիք կ'ծփան,
 Նրկինք գրկած աստղ ու լուսին,
 Լուռ կ'ընծէ Արփա—չաչն...

Սերտս, սերտս թոյլ կ'զարկէ,
 Սէր ու երգեր էլ չկան,
 Նոր էր ծլեր-արև սիրեց,
 Արև—աչեր էլ չ'կան...

Վառ աստղերը երկնուց ընկան,
 Վարդ ու շուշան թառամեց,
 Ախ, իմ կեանքս, անուշ կեանքս
 Կտոր-կտոր փշուեց...

Հովն ու ալիք կուգան-կերթան,
 Ֆառած սիրտս կ'ընչեն,
 Ու իմ սիրուս մըմունջներէն
 Տխուր երգեր կ'հչեան...

1895 Թ. 12 Սեպտեմբերի,
 Ս. Հռոմիոսի վանք.

IX.

Միթէ պիտի թողնին, թօշնին
 Վարդ ու շուշան ինկաբոյր,
 Անգորը լուեն թռչուններէ
 Վառ մեղեդին,
 Ակն-աղբուր:

Միթէ պիտի, չքնաղ ընկեր,
 Կեանքի անուշ յոյզերեց
 Կուրծքդ հանդիս-լուռ դադարիս
 Սառն ու անկեանք
 Շիրմի տակ...

Միթէ պիտի փոշի դառնան
 Այդ աչերդ կենսավառ,
 Ուր շողումն յոյս ու տենչեր, —

1895-2007
 ԳԵԶ
 (4143)

Սիրոյ աստղեր

Ինձ համար:

Մթթէ պիտի վառ ժպիտդ
Եւ արցունքիդ ծիածան,
Ինչպէս երազ, անդարձ մարին
Խոնաւ հոգում
Յաւիտեան:

Օ, Բնի—մթթէ, մթթէ, հոգեակ,
Պիտի անհետ մոռացիս,
Ձեռնի շերտեր վրադ դիզւին,
Փռչիդ տանի
Յուրա քամին..

1892 թ. 5 Մայիսի:

Ղազարապատ գիւղ:

Կ.

Տեղերքի պերճ հիւսածքն եմ,
Իմ մէջ երկինքն է երգում,
Բռնկում է սիրոյ հրդեհն,
Վշտի հեղեղն աղմկում...

Եթէ հոգուս ճոխ երգերից
Մի մեզմ հնչեն, նաղելիս,
Քու ախանջը միայն շոյէ,—
Հիացքներով կ'դիւթւիս:

Եթէ սիրուս վառ հրդեհից
Մի նոեմ կայծ, սեպեմս,
Լուռ սրտումդ միայն շողայ,—
Բուռն յոյզերով կ'այլուի:

Եթէ վշտիս ջերմ հեղեղից
Մի ջինջ կաթիլ, սերելիս,
Ձքնազ կրծքիդ միայն ծորէ,—
Սե վշտերով կ'լցուի...

Տեղերքի պերճ հիւսածքն եմ,—
Իմ մէջ երկինքն է երգում,
Բռնկում է սիրոյ հրդեհն,
Վշտի հեղեղն աղմկում..

1893 թ. 28 Օգոստոսի:

Վեհնա

ՆՈՒՆԻ ՄԱՅՐՈՒՄ.

Հայրենիքէս հեռացեր եմ,
Խեղճ պանտուխտ եմ —տոհմ չունիմ.
Ազիզ մօրեցս բաժանւեր եմ.
Տխուր — տրտում, քիւն չունիմ:

Սարեց հուգաք, նշխուն հաւքեր,
Ա՛խ, իմ մօրս տեսեր չէք.
Ծովեց հուգաք, մարմանդ հովեր,
Ա՛խր, բարե բերեր չէք...

Հաւք ու հովեր եկան կշտիս —
Անձէն եկան ու անցան.
Պապակ — սրտիս, փափաք-սրտիս
Անխօս դիպան ու անցան:

Ա լս, քու տեսքին, անուշ լեզւին
Կարօտցեր եմ, մայրիկ ջան,
Երնէկ, երնէկ, երազ լինիմ,
Թռնիմ մօտդ, մայրիկ ջան:

Երբ քունդ գայ, լուռ գիշերով
Հոգիդ գրկեմ, համբուր տամ —
Սրտիդ կպնիմ վառ-կարօտով,
Լամ ու խնդամ, մայրիկ ջան...

ԱԼԱԳԵԱԶԻ ՄԱՆԻՆԵՐԻՑ

ԱԼԱԳԵԱԶԻ ՄԱՆԻՆԵՐԻՑ

(Ժողովրդ. հայերեն)

Ախ, աղջիկ, արտի մեջին,
Ջան աղջիկ, վարդի մեջին,
Եթ տարի քեզ սիրեր եմ —
Սրտիս սե դարդի մեջին:

II.

Էս գեղեր — ամպհով գեղեր —
Կարօտ աչքիս քուն չի գալ,
Էս դարդեր, մըմուռ-դարդեր,
Իմ սե սրտիս վազ չեն գալ...

Շատ եմ լացեր, իմ աչերէն
Քունը վաղուց է փախեր,
Շատ եմ լացեր, եմ, քո ձեռքէն,
Սիրտս մենծ ծով է դառեր:

Անուշ աղբէր, քուն չունիս,
Դարդը աղբէր, տուն չունիս,
Աքար-աշխարհ ման կուգաս —
Գէօզալ սրտում բռն չունիս:

ԱՆԳԵԼՁԻ ՄԵՆԻՆԵՐԻՑ

(Ժողովրդ. հափաներ)

Այն, աղջիկ, արտի մեջին,
Ջանն աղջիկ, վարդի մեջին,
Նոթ տարի քեզ սիրեր եմ —
Սրտիս սև դարդի մեջին:

I.

Էս գեղեր — ամպհով գեղեր —
Կարօտ աչքիս քունն չի գալ,
Էս դարդեր, մըմուռ-գարդեր,
Իմ սև սրտիս վաղ չեն դալ...

Շատ եմ լացեր, իմ աչերէն
Քունը վաղուց է փախեր,
Շատ եմ լացեր, եմ, քու ձեռքէն,
Սիրաս մենծ ծով է դառեր:

Անուշ աղբէր, քունն չունիս,
Դարդլու աղբէր, տունն չունիս,
Արար-աշխարհ ման կուգաս —
Գէօզալ սրտում քունն չունիս:

II.

Աղօթրանէն արե ցուաց,
Կապուտ սարէն Հովն եկաւ,
Խեղճ բլբուլի երգը զնգաց,
Շաղաղ-վարդի Հոտն ընկաւ:

Դու նստերես աղբրա-ակին,
Շաղը ծամերդ կ'թրջէ.
Ալ-թշերիդ, լալ-շրթերիդ
Շաղվը ջուրը կ'պաչէ:

Շուխիկ-աղջիկ, չեմ գեմանայ,
Սիրտս կառնի ու կուտայ,
Նուռ-պաչ կուղեմ, նուռ-պաչ կուղեմ,
Աշխարք ձէնիս ձէն կուտայ:

III.

Փրփուր կտրած առուն կուգայ,
Քար-քարափին ձէն տալով,
Զարօս սարէն ձորը կուգայ,
Միլ-ճաղկունանց շողք տալով.

Յետ գնացէք, քար ու քոլեր,
Վանդեր, ճամպայ ցուց տւէք, —
Նշխուն-Զարօն ինձ մօտ գայ.

Լեռ քարափներ, մէկդի քաշւէք.
Առն, փէշերդ թօփ արա —
Թողէք Զարօս գերկս գայ:

IV.

Էս սարերի սիրուն լալէն,
Եղնիկ, ասան, ուր է, չ'կայ.
Խաբրիկ կուզեմ քարէն, քոլէն,
Ո՛ւր տեղ գնաց, ուր է, չ'կայ.

Աստղի ցուքով դեշերն իջաւ,
Թո՛ղ տո՛ւր, եմը ջան, արօրը,
Դար ու դարափ խոր քուն մտան,
Հօտը իջաւ մութ ձորը.

Հովը բարձի կ'շնկէնկայ,
Էլւած սիրտդ Հովին տուր,
Արի գերկս-քանդ կուգայ —
Սրտիդ-գարդիդ դադար տո՛ւր:

V.

Քու աչերդ զուլալ աղբուր,
Ուրտից սէրդ կ'բղխէ,
Քանց զով երկինք, ջինջ ու մաքուր,
Ա՛խ, սիրտս սիրովդ պապակ է:

Քար ու քարափ քրտնեւ են,
Ջրեր կլկլան, վանդ-վառման,
Հովերն եկան, Հաւքեր կ'երգեն,
Սիրտս — գարնան, սէրս-էրման.

Սարէն կուգայ անուշ քամի,
Սէշ ու արօտ իրար կանի,
Թոյ Հուսերդ քանդեմ, Զարօս,
Մէջքիդ վրայ թիւ-թիւ անի:

VI.

Արեւ պէս, գեօղալ Զարօ,
Շափաղ տալով դուրս ելար,
Ին մութ ձորին—իմ խոր սրտին
Շողեր տալով դուրս ելար:

Ալ-վարդերը կրծքիդ նստան,
Յօղերն իջան ռաքերիդ,
Զով Հովերը ծամերդ տարան...
Մեռնիմ ծոյլ-ծոյլ աչերիդ...

Արեւ գիւրիս, մարմալ աղջիկ,
Աւամ-աշխարհ թոյ, արեւ,
Նազ մի հրա, նստե՛ մօտիկ—
Անոէր սրտից վազն արեւ...

VII.

Նրազիս մէջ երկինք տեսայ
Աղօթարան ցոլալիս —
Որսորդի Հետ եարիս տեսայ
Արտ ու արօտ ման դալիս:

Նարս ձեռքին ծաղկունք ունէր,
Վարդը որսորդին տւեց.
—Նարաբ չըլնի, անուշ Հովեր,
Նարս սիրու խօսք տւեց:

Որսորդը Հմայել ունէր,
Նարիս վզէն կախ արաւ.
—Նարաբ չըլնի, զովիկ Հովեր,
Մարալ եարիս որս արաւ...

VIII.

Ո՛վ կեանք ունի, դարդ էլ ունի,
Դարդին դարման եար էլ ունի.
Մենակ ես եմ քամբաղդ ծնեւ—
Սիրտս դարդոտ ու ճար չունի.

Ո՛վ սէր ունի, եար էլ ունի,
Նաղան սրտում տեղ էլ ունի.
Մենակ ես եմ սե օր-ծնեւ,
Սէրս կուլայ ու բուն չունի. .

Ծէգը առաւ դար ու դուրան,
Ազիզ մէրիկ, դուռը բաց.
Քու որդին եմ, խոցւած կուգամ,
Անո՛ւշ մէրիկ, —գիւրիդ բաց...

1895 թ. Յուլիս:

Մանտաշի ձորերում ու ջրերում.

ՆԻԼԻ ԲՆԿԵՐԻՍ

—Այս ծառի տակ, զով առւել մօտ,
Այս Ժաշուի տակ, մութ աչրի մօտ,
Արշալոյսի շողերու հետ—
Ես քեզ տեսայ, իմ ընկեր.

—Մենք անծանօթ, հեռու տեղերէն, իրար աչս-
տեղ հանդիպանք. դու նայեցիր մեզմ հայեացքով.
Ես քեզ բարեւ ասացի:

—Ու մենք նստանք քարի վրէն, ծառը անուշ
խշխշաց, աչրեց փչեց մարմանդ քամին, արեւն ելաւ—
ոսկէծին:

—Մենք խօսեցինք հին օրերէն, մեր ճամբէքէն ու
բախտէն... ու մեր սրտերն մենք գտանք աստղերու
պէս—անչայտ, հեռու, իրար նման...

—Սերեցինք իրար,
Գրկեցինք իրար,
Ու ընկեր դառանք
Աստղերու նման:

—Ահ, ընկեր, կ'իմեմ առւել մաքուր ջրէն քու
կենացը... Թող մենք միշտ ընկեր լինինք. իրարուց
հեռու, իրար սրտի մէջ: Առ համբուրս, իմ ընկեր,
խմենք մեր կենացը...

ԱՍՏՂԻԿ ՈՒ ԾԱՂԻԿ

ԱՍՏՂԻԿ ՈՒ ԾԱՂԻԿ

Գունն հոգիս ես, հոգիս կուզես,
Ձէ—չըսեմ, հանեմ, տամ քեզ,
Վախնամ, թէ աչերս ուզես,
Էլ թնչով աշեմ ես քեզ:

I.

Յնւրտ է օրը—բո՛ւք ու խաւածր,
Քամին շաչում, շառաչում.

Ա՛խ, իմ սիրտս—խեղճ, վշտահմր,
Տխուր, մըմնենջ, լնւռ ու մո՛ւկ:

Լուեց քամին. շաղփ, շաղփով
Շողաց արեւ, փայլեց օր—,
Իսկ դուն կըբ պլիտ՝ ժպտաս ահամպ,
Իմ խղճուկ սիրտ վերաւոր...

1892 թ 4. Հոկտեմբերի:

Ս. Էջմիածին:

II.

Ա՛խ, ալ վարդէի, սիրոյ վարդէի
Չոր-փշերը մնացին...

Է՛հ, փշերը մատաղ սիրտս
Քրքրեցին ու կերան,
Կարմիր-կանանչ իմ օրերը
Սիրոյ սգով սեպցան...

Ա՛խ, ափսոս իմ դարուն-կեանքիս,
Սուր փշերը մնացին...

1897 թ. 23 Յունիսի:

Աղէքսանդրապոլ:

III.

— Սիրտս երկինք է...

Ամէն արարած

Աստղ ունի այնտեղ—

Խորշ ունի այնտեղ:

— Սիրտս երկինք է,

Բո՛յր կուտայ ծաղկին,

Սէր կուտայ կոյսին,

Կեանք կուտայ անկեանք

Չոր անապատին—

Ամայի սրտին...

— Սիրտս երկինք է...

1893 թ. 4 Փետրւարի

Թիֆլիս:

IV.

Տօթը աչրեց վարդն — անունը,

Նա թառամեց, ա՛խ, ափսոս,

Վիշտը ճնշեց սիրտս քնքո՛ւշ,

Նա խորտակեց, վա՛խ, ափսոս...

ԱՀա՛, անձրեւ, թովիչ գեփիւռ,

Վարդը փթթեց ու բուրեց,

Բայց ա՛խ, սիրտս, սիրտս տխուր,

Նրբէ՛ք ուրախ չ'ըսեսցե՛ք...

1891 թ. 3 Մայիսի:

Ղաղարապատ գետի:

V.

Նրնէ՛կ, ես է՛լ, ալ-թիթեռնե՛ր,

Ձեզ պէս թռնիմ վա՛ր ու վե՛ր—

Ձքնաղ— ծաղկեց ծաղիկ-ցօղուն,

Ոսկի— ցօղբում, աստղ-ցօղում:

Սիրտս բանամ դէմ գով-ծովուն,

Վիշտս տա՛նի Հովը ծովուն.

— Ձեզ Հեռ երգեմ կեանքի երգը,

Սիրեմ ինձ ու իմ կեանքը...

1897 թ. 4 Յունիսի:

Աղէքսանդրապոլ:

VІ.

Բալէս ունի Հնդու-մաթաշ,
Ոսկէ-օրօցք, ասլաու-ժածկօցք.
Պուպնւշ-դարդար, նշխուն բալնի,
Պաճիկ արնս. օր, օր, լալմի.

Նանիկ արնս—նանի, դմր—դմր
Աչք ու ունքդ—աստղ ու կամար..

Յորեկ եղաւ—ոչխարն եկաւ,
Աղիղ բալէս քնած մնաց,
Վեր ել, բալաշ, աննշ ճըղն,
Տիտիկ արնս, ծիծիկ մամն,
Պիծիկ—միծիկ տոտիկ արնս..

Հոպպն, բալաշ, քունդ անուշ,
Շաքար ու ննւշ, թնւշդ աննւշ,
Ջան Տիրածին, Աստաճաճին,
Չար աչքէն, չարօցքէն
Ազատ պահէս իմ բալէս:

1892 թ. 12 Մարտի.
Աղէքսանդրապօլ:

VII.

Հոգի կուտամ, Հոգի տնւր ինձ,
Իմ նազանի նազէլի.
Սիրտս - գիշեր, սէրդ—վառ անտղ,
Թնդ շողշողայ նա աչնտեղ..
Սիրտս—սեւ անտղ, սէրդ—ալ-վանդ,
Ալի, թնդ ծաղկի նա աչնտեղ..

1892 թ. 14 Յունւարի:
Իզգիլ.

VIII.

Ալի, իմ սիրտս, վանի, իմ սիրտս,
Օրուց-մանկուց Հալաւ-մաշաւ.

Աշխարհ մտայ, վարդ սիրելի,
Անտէր վարդը սիրտս ծակեց.
Մենակ ապրայ, արուն լացի,
Աստղս էլ երկնում թառամեց:

—Ծնվ, սիրտդ բնց—բնց խօրն ու լնցն,
Շնտ դատրածեմ, ծոցդ կուգամ..

1897 թ. 28 Յունիսի:
Աղէքսանդրապօլ:

IX.

Դիշերն եկաւ—աստղունքն ելան,
Լուսնակն աղօտ շողշողաց,
Ծաղիկունքն ամէն նոր քուն մտան—
Ամպի ցօղով, լուսնի շողով
Հարհանդ-մարմանդ քուն մտան:

—Իսկ էլ քնէք, ոսկի-աստղունք,
Վարդ ու բլբուլ, քուն եղէք,
Ծովեր, քուն մտէք, հովեր, քուն մտէք,
Անհուշ-անհուշ քուն եղէք:

—Իմ սնորհաբեր, մեծ, ծով-ցաւեր,
Դիւք էլ միշտ-միշտ քուն եղէք...

1897 թ. 18 Մայիսի.

Աղէքսանդրապօլ:

X.

Ես երգել եմ—երկնի որդի,
Ես դանձ չունիմ—լեռ ու բլուր,
Ես սիրում եմ ծաղիկ, անձրիկ,
Ծաղիկ բուրմունք, հոյսի սէր,
Ես սիրում եմ մըմունջ-արտունջ,
Տանջաւած սրտի երգ ու վերք...

1893 թ. 3 Ապրիլի.

Աղէքսանդրապօլ:

ԲԻՆԳԵՍԻ.

(Հայ. Ժողովր. պատկեր).

Շքնկշեկալով հովն է փչում
Ձով Բինգեօլի լանջերից,
Դռնողալով սուղան է վազում
Խոր Բինգեօլի ձորերից:

Հօրուտ-մօրուտն ծաղկանց ծովում
Բուրում է բոյր ու երգեր,
Շուխիկ-Հիւրին լըճի ծոցում
Լողանում է անընկեր:

Հրեշտակը երկրի կեանքից
Դիւթւած, ապշած լիւլի՝
Վալը է ընկնում աստղոտ երկնից —
Ընկնում գերկը Բինգեօլի:

Փէրուզ-երկինքն Հրեշտակին
Կարեկցում է—ցաւակցում,
— „ Ա՛խ, ափսոս քո անմահ կեանքին,
Որ չը փալցեց Դրախտում... „

Բիւրեղ լըճից ցօղն է ելնում
Ծիածանի ժրպիտով,
Ծաղիկներն ջինջ բողբոջում
Հանգ է առնում շողալով:

Զմբուխա — երկերն հրեշտակին
Ողջունումէ — փաղաքում,
— „Ա՛շխ, երնէ՛ղ քո մատաղ կեանքին,
Որ պիտ ծաղկի Բինդեօլում„...

Վառ անուրջում ուղին է մնչում,—
Ծփումեն սէղ ու արօտ.
Բլբուլների հոլլքն է շնչում,—
Շնչում է սէր ու կարօտ...
Անսու-անսու հովն է փչում
Զող Բինդեօլի լանջերից,
Ողոր-մողոր ուղին է փախչում
Խոր Բինդեօլի ձորերից...

1893 Թ, 29 Յուլիսի

Վեհենա:

ԻՄ ՕՐԱԳՐԻՑ.

ԽՄ ՈՐԵԳՐԻՑ.

— Փողովորդին օտար,
Բայց և նրան օգտակար —
Գնումեմ ես իմ ճամպով
Նրբեմն տրե, երբեմն ամպ,
Բայց միշտ նրա վրայով...

Ֆրեդրիկ Նեշե.

I.

Փշէ— պտաւը ճախտիս կ'դնեմ
Ու ջինջ որտով ամբօխի մէջ,
Ու վեհ մտքերով նրա վրէշ
Կը թափառեմ ուրե-մուր
Նրկրի բոլոր ուրբտում...
— Եւ թնշն է իմ նպատակը, —
Աստղոտ, վսեմ ապագան,
Որ վան, պայծառ կ'շողայ
Պղտոր կեանքի ափերէն
Խորին, մթին հեռում:

1895 թ. 10 Յունիսի.

Վառշաւա:

II.

Հեռու արեւը միտքս թափառեց
Ազատ ու մենակ՝ թեկերս փռած.
Վայրենի ժպիտն, մութ-մռայլ կնճիւն,
Ինչպէս սուերներ, մտքիս հետ ընկած:
Հեռու արեւը, ժաշուերի կրծքին
Շաչումէր, մոռնում կստաղի ծովը
Եւ հպարտ սարեց շնկշնկում հովը
Մռայլ ճակատիս:
Այնտեղ անտառը լիքը խշշումէր
Հին—հին դարերի, դալար աղբերի
Շքեղ անցքերեց.
Այնտեղ ցոլումէր լաղւարթ երկինքը,
Զւարթ երկնքում—հեռու արեւը
Հոգիս վառւումէր—բոցերի ծով էր...
Այնտեղ երգեցի եմ վեհ երգերը,
Որ աստղերի պէս շաղէի տալիս
Հեռու արեւը...
—Եւ ստեղծեցի մի չքնաղ աշխարհ,
Հզօր անդերք, ուր խորն ու վսեմն,
Ամուր—մաքսւրը իշխում, վառւումեն.
—Այդպէս երգեցի, Հեռու արեւը
Մտքիս թռիչքով թեկերս փռած
Ազատ ու մենակ...

1897 թ. 22 Յուլիս.
Հաւիճ,

III.

Պայծառ-լուսնի շուշան-փոշին
Մաղեց հեզ գետի վրայ.
Մեղմիկ խշշաց ցորեն—ցօղուն.
—Սիրտս անդորր կ'ծփայ...

Ուռները նազմն—ծածմն,
Տերևները կ'մնչան,
Ծիտ ու ծիծեռ ճուղքի վրան
Մեղմ երազում կ'ննջան...

Լուռ կ'ծորէ աստղը շողեր
Ու ծղրիտը կ'ծղրայ,
Քամին կ'երգէ գաղտնի երգեր—
—Միտքս հեռու կ'սլանայ...

Լուսնակն անցաւ.—մութը մթին
Մաղեց հեզ գետի վրայ...
Ծանր խշշաց լացող-ուռին.
—Սիրտս տխուր կ'հեկայ...

1895 թ. 14 Սեպտեմբերի.
Անի:

IV.

...— Բայց ես ոգի եմ...
Սօսերները կ'սօսափին
Լուռ ու անդորր գիշերին,
Մտքերն հոգումս կ'մրրկին—
Մտքերս անափ ու անչափ...

Բայց ահա հեռում

Մէքը մեկնաւ գետէն գետին,
Շողքը առաւ հուրճքն ամպին—
Շողքը ալ վարդ ու ոսկի .

...—Բայց ես հրդեհ եմ.

Դաշուկ աստղերն, թալուկ լուսինն
Վառ փոշու մէջ հալումեն
Լեռները լուռ նիրհումեն.

...—Բայց ես ցնորք եմ.

Թռնումեմ հեռուն,
Ոտքիս տակ առուն խոխոջ կուտայ,
Սերտս, սիրտս բողբոջ կուտայ,

...—Ախ, ի՞նչ վսեմ եմ —

Երկինքն—լազարթ, երկինքն—լաջլարդ,
Լեռ, ձոր—թուխ, մութ,
Ծովերն—կապուտ .

Ծիածանը—շաւաղ, շափամղ,

...—Ախ, ի՞նչ չքնաղ եմ—

Աստղերն—զլարթ, Աստղիկն—ալ վարդ,
Մէքը—փրփուր, ծէքը—պուրպուր,
Երգը—անուշ, վերքը—քնքուշ,
Աչերն—ծով, ծաւիկ—մաւիկ...

—Բայց ես թափառել կուգեմ,

—Բայց ես արտասուել կուգեմ..

1897 թ. 14 Մարտի.

Երևան.

V.

Շղարը—ամպերն երկինքն առան,
Լուսնակն աղօտ կ'ըողայ,
Լուկի-ճաճում հանդարդ-մարմանդ
Նուրը եղէգնը կ'ըողայ.

Արագիլը—մենակ ու լուռ
Եղէգնի մօտ կ'ըողայ,
Կ'մտորէ՝—խոր ու տխուր,—
Ճահիճն նազ կ'ըողայ..

Մռայլ-ափին մենակ նստած
Սիրտս անուշ կ'ըթախծի...
Ու անուրջում միտքս թաղած
Քունն աչերիս կ'հանգչի...

1895 թ. 29 Յունիսի.

Անի.

VI.

Բնկեր, միշտ չառած,
Մի չուսահատւիւր,
Փոթորիկի դիմաց—
Ծով—անապատում,
Անչաղթ հաւատով
Կուլիւր ու տանջւիւր,

Թող հոգեղ հանգչի

Կատաղի կուռում...

— Ընկեր, մեշտ չառանջ,

Մի յուսահատելը,—

Շողումէ յոյսը

Վառ հորեզոնում...

1893 թ. 21 Յուլիսի:

Սև ծովի վրայ:

VII.

Անհուն երկնում ջինջ աստղերը

Գիտեմ, ինչ շատ են սիրում,

Վարդ — ամպերում արշալոյսը

Ամէնից շուտ ինչ է զրկում.

Յս էլ, ես էլ ձեզ իմ սրտում

Գրկած, պատած պաշտումեմ,

Գուք իմ սէրն էք, իմ ընկերը,

Ես ձեր երգող շողիկն եմ:

— Ա՛խ, մենք շատ խոր ենք,

Շատ բարձր ու պայծառ

Եւ մեզ համար

Երբէք, երբէք մահ չ'կայ...

1895 թ. 13 Յունիսի:

Կիւ:

VIII.

Մայրիկ, հիւանդ եմ, սիրտս քրքրած,

Տես, սրբան խորն են հոգուս վէրքերը—

Արնոտ ու խոցոտ.

Մէթէ կարողես վէրքերս բուժել,

Որ մեծ տիեզերքի, հսկայ վէրքերի

Կաթիլներեցն են...

Մայրիկ, հիւանդ եմ երկիրքի ցաւով.

Տես, լիւնդէս դառն երգումեմ երգեր՝

Անհուն վշտերի, տանջւած մտքերի.

Մէթէ կարողես երգերս մարել,

Որ մեծ տիեզերքի հսկայ վէրքերի

Յաւն ու կսկիծն է...

Ա՛խ, թող, մայրիկ իմ, վէրքերս վաւերն,

Թող ես մըմնջամ, անույս մըմնջեմ,

Ա՛խ, դու չես կարող խեղճ սրբուղ կեանք տալ

Աւստս, չես կարող արեւի բոցը,

Աստղերի շողքը, կայծակի թափը

Հոգուս մէջ ձգել — կեանք տալ իմ կեանքին:

Երբէք չես կարող ջնջել ու փշել

Երկինք ու երկիր — իմ մեծ վէրքերը՝

Արնոտ ու խոցոտ:

Մայրիկ, իմ մայրիկ, —

Թող ես թափառեմ երկրի ոլորտում,

Ամբոխի վրայ, ուրախանի պէս,

Ճակտիս կնճիւռներ, վշտի սև ամպեր,

Աչերուժս—արցունք, ձանձրոյթը— շրթնիս,
Մենակ ու մռայլ թափառեմ խոժոռ,
Որպէսզի միաքս էլ անվերջ թափառէ
Մինչեւ տիեզերքի հեռու եզերքը...
Ախ հեռու եզերք, որ չ'կանչ .. չ'կանչ...
Թող միայն աշխտեղ—աստղերի ցանցում,
Լսեմ լուս թեան խոր, լայն երգերը,
Ու ես մտաւտանջ, հպարտ ու մենակ
Արտառեմ լուիկ ու չաւերժ խորհեմ,
Ու չաւերժ խոկամ.

—..Մայրնիկ, հիւանդ եմ..

1895 թ. 13 Մայիսի
Քեղերն:

ԴԱՏՐՈՒԽ ԱՇՈՒՂԻ

ԽԱՂԵՐԻՅ ՈՒ ԲԱՅԱԹԻՆԵՐԻՅ

ԳԵՏՐԿՈՒՆ ԱՅՈՒՂԻ

ԽԱՂԵՐԻՅ ՈՒ ԲԱՅԱԹԻՆԵՐԻՅ

— Բացւած վարդը մե սերէ,
Որ դաչ կրծքեդ ու թուռմե,
Կոկոն-վարդը սերէ —
Որ դաչ կրծքեդ ու բացւի:

I.

— Ինչքն է պէտք սաղն ու շւին,
Բիւր լարերով սերտմ' ունիմ,
Անսիրտ փէտ են սաղն ու շւին,
Արնոտ, բոցոտ սերտմ' ունիմ:

— Էյ, ջան, Հա ջան, եմ սրտի մէջ
Վարդն էլ, աստղն էլ փէլք ունի.
Զովեք, ծովեք, աչեք, պաչեք,
Ծիածանն էլ ծալք ունի.

— Էյ ջան, Հա ջան — եմ սրտի մէջ
Արար-աշխարհ տեղ ունի,
Յօղն ու առուն, շողն ու կաշճաղն,
Սէրն էլ, սուրն էլ ցուք ունի:

— Ես սերամ՝ ունիմ քարայրի պէս
Անշնի, անձէր — տանկ չ'կայ.
Ամէն-մի շունչ, ձէն ու ծպտուն
Սրտիս խորքում ձէն կուտայ...

1897 թ. 25 Սեպտեմբերի
Քաղաքան:

II.

Բանով քեզի, աղիղ եան,
Ախր թ'նչդ ինձ մոռցար,
Դուն խեղճ չունիս, այ նամարդ,
Դարդու սրտիս մխիթանր...

Եար ջան, երթանք մեր այգին,
Նստինք ուռու շւաքին,
Ձէն-ձէնի տանք ու կանչենք
Վարդ — Շիրազի բաջաթին:

Եարանայ, ինձի հսքան վախտ
Հէջ չ'ջեղեցիր, այ բէբախտ,
— Աղջի, դուն ես իմ գիւլը,
Ես քու հըւած բլբուլը...

1891 թ. 4 Օդոսսոսի:
Աշտարակ:

III.

Էս ճամպէն ուր-մուր
Սև ծովի բոլոր կերթայ.
Շուշան եարս ինձ թողեր է,
Էն տղի հետ ուր կերթայ...

Մէրթի, թուրս մէջքս կապէ,
Բեր կապուտ ձիս, շուտ հեծնիմ,
Քանի լուս է, լուսինն անց չէ,
Էնոնց յետքից չ'ուտ հասնիմ:

ձախտ ճախտի էն տղի հետ
Կռիւ մտնիմ, բոց դառնամ.
Ջարդեմ, փշրեմ ոտն ու գլուխը
Խմեմ արունն ու հովնամ:

Ախ, թէ որ էն ինձի յաղթեց,
Է՛հ, թող ըկնիմ չօլի մէջ,
Թող արծիւը աչքերս հանէ,
Պէտ-առուծը սիրտս ուտէ...

Հէջ չէ հեղմ՝ էլ եարիս կ'ասեմ —
«Ախ, Շուշան ջան, ուր կերթաո,
Երկնուց աստղերն քեզի կուտամ,
Էն տղի հետ հէջ չ'երթաո...»

1893 թ. 2 Սեպտեմբերի
Պրաղա:

IV.

Օխթը սարով Հեռու քեզնէն
Քու շւաքով եմ ապրում,
Օխթը տարով բաժան քեզնէն
Քու կարօտով եմ կրում...

Դարդիս դարման, եարիս մահլանմ,
Ջան ու ջիգեար եարս հւր ա...

Դիշեր-ցերեկ զրկած քնից
Ծով է կտրում աչքերս,
Բաւքի զարեպ ճամբորդիցմ
Խաբար առնիմ եարիցս...

Դարդիս դարման, եարիս մահլանմ,
Թագ ու պսակ եարս հւր ա...

Օխթը տարի ծում ու պատով
Օր ու արե սեցուցի,
Բաւքի Մշու-Սուլթանի զօրքով
Իմ մուրադս տար ինձի...

Դարդիս դարման, եարիս մահլանմ,
Թե ու թիկունք եարս հւր ա...

1892 թ. 23 Մարտի.
Ապարան:

V.

Ախ, իմ ճամպէս մոլոր գնաց-
Անտակ ծովին դէմ առայ,
Վախ, իմ սէրս անցաւ, գնաց,
Յետ կանչելու ճար չ'կայ...

Դումանն եկաւ, ծովը ծածկեց,
Էն խառ Հաւքերն հւր կորան.
Դարդը եկաւ, սիրտս ծակեց,
Էն ալ-վարդերս լինչ եղան.
Ախ, խառ Հաւքերն ծովում խեղդւան.
Ագռաւն վրէս կ'ղռայ.
Սերուս դառ-վառ վարդերն թոռման,
Բլբուլս անթե կ'սգայ...

1897 թ. 24 Յուլիսի
Ա. Հաւիճոյ վանք:

VI.

Ամպի փէշով մէկ Հաւք անցաւ,
Անուշ կանչեց իր եարին.
Անուշ ձէնով սիրտս լցաւ,
Եարս անցաւ կուժն ուսին:

Էս աղբուրը գլուխով
Քարփէն քարին կ'փռուի.
Ծով-ճամբորդ ազիզ գլխէդ
Մարմար կրծքիդ կ'փռուի:

Ա՛խ, նազիկ ջան, եղնիկ-աղջիկ,
Նարին կուրծքդ թո՛ղ պագեմ,
Սէրս բոց է, սիրտս խոց է.

Պագդ դեղ ու դարման է:

Ձէ՛ որ, եար ջան, դաւրդ կերթայ

Կուրծքդ նշխուն, շարմաղուն

Հող ու մոխիր պիտի դառնայ,

Ջուր լինչու ես խնայում...

1897 թ. 15 Յունիսի:

Ս. Մարմաշէնի վանք:

VII.

Սուր սարերը ձունն է պատեր,

Քամին փչեց՝ բոսք-բորան

Նշխուն հաւքերն շարան-շարքեր

Տաք ու հեռու տեղ կ'երթան:

Սիրուն հաւքեր, էդ ո՛ւր կերթաք,

Ինձի մէնակ կ'իթողնէք.

Էս ցուրտ ձմեռան, պատերի տակ

Անտուն, անտէր կ'իթողնէք.

Հէ՛ չէ՛ սիրտս էլ՝ խեղճ, վերաւոր

Ձեզ հետ վերցրէք ու տարէք:

Ա՛խ, մեր աշխարհն սառն է, սառուց,

Ջուրի եմ սիրու արեւից.

Եարս էլ ինձնից երես դարձուց —

Չքւիմ, կորիմ էս տեղից...

1897 թ. 27 Հոկտեմբերի

Աղէքսանդրապոլ:

VIII.

Սիրուն Լօլան դաշտի միջին

Վարդ ու նարգիս էր քաղում.

Աւթշերին, լնւշթունքին

Մէկ էլ նստաւ խէտ — մեղուն...

— Նշխուն աղջիկ, հանգիստ թո՛ղ ինձ,

Մի վախենա՛ր — չեմ կծում,

Լռիկ — միջին քու շրթունքից

Անուշ մեղրը եմ ծրծում.

Վառ վարդերից հարուր անգամ

Աւթշերդ բոյր ունի,

Ջառ նարգսից հաղար անգամ

Լաւ — շրթունքդ մեղր ունի...

— Վայ ինձ, ինձնից բլր-բլր անգամ

Մեղուն արք ու յարգ ունի...

1895 թ. 15 Յունիսի.

Նոր-Նախճան:

IX.

Ամպի մովը ընկաւ ծովը՝

Շափաղ դիպաւ քարափին.

Կ'շնկչնկա՛ց անուշ հովը —

Ես նստեր եմ ծովափին:

Վաղեց մարալն դուման սարէն.

Ծովում լողցաւ ու արծաւ,

Վաղեց աղբէրս թշնամուն դէմ,

Գիշեր անցաւ — չ'դարձաւ...

Ջան, մարմնը ջան, ասած, էս օր
Աղբէրս ուր ա—չես տեսեր.
Նեղն է ընկեր, Հասնեմ էնոր—
Մէջքս դէմ տամ քանց ժէռ-լեռ...

1896 թ. Յուլիս.
Երևան:

X.

—Հովերն առան սնր ու դարեր,
Ամպերն ելան, մութն ընկաւ,
Անգին մէրեկ, Հերեք յուսաս—
Քու շողշողուն աստղն ընկաւ.

Լաց, մէրեկ ջան, որ էլ չեմ գայ,

Վէրքը սրտիս տուն չեմ դաչ:

Կաթիլ-կաթիլ ամպն է ցողում

Սէ ու պղտոր երկնքէն,

Մաղբիկ-մաղբիկ վէրքս է ծորում

Իմ անգիւման սէ սրտէն:

Լաց, մէրեկ ջան, որ էլ չեմ գայ.

Վէրքս խորն է, ճար չ'կայ:

Անգութ կեանքում վէրք սաացայ

Սրտանց սիրած ընկերէս.

Անխիղճ կեանքում վէրք սաացայ

Անուշ սիրած քուրեկէս...

Լաց, մէրեկ ջան, որ էլ չեմ գայ,

Աղեղ բալէդ էլ չ'կայ...

1895 թ. 3 Մարտի.
Ենա:

XI.

Արեն Հասաւ ասրե գլխուն,
Դար ու դաշտում լուս չըկայ,
Հաւք ու թռչունք մտան խոր քուն,
Ախ, ինձ Համար քուն չըկայ:

Լուսնակն ընկաւ երթկեց նետ,
Կշեռքն ելաւ երկնքում,
Ձալ Հովերն էլ մըթնշողէս
Աստղերն Հետ են զըցում:

Սիրուն աստղեր, տնուշ Հովեր,
Եարս ուր ա էս գիշեր,
Պարզ երկնքն նշխուն աչեր,
Եարես տեսմք էս գիշեր...

Լուսը բացաւ, դուռը բացաւ,
Ամպ ու զամպ է—թօն կուգայ.
Ալ-ձին եկաւ, անտէր եկաւ,
Եարս ուր ա, տնու չըկայ...

1891 թ. 4 Դեկտեմբերի.
Ս. Էջմիածին:

XII.

Մաճկալ ես—բեղարած ես,
Առը շուռ տուր, շուռ արե,
Մովե պէտքը տնիւրեո—
Եղներն արձկն, տնու արի:

Կաթի սերը քաշեր եմ,
Դրեր եմ հովին— սառի,
Ալ-գոգնոցս փուեր եմ,
Արի, թառւան, թըռու, արի.

Տեղ եմ քցեր շաքում,
Քամին կուգալ—զով կանի.
Լուսնի շողքն է մեր ծոցում,
Չափ տուր, չափ ան—չնւտ արի.

Դատրած, բեղարած եար ջան,
Ամպերն ելան—դէհ, արի,
Բեղարած ջանիդ ղուրպան,
Մտից թե ան—թէղ արի..

1893 թ. 24 Սեպտեմբ.
Օբէր-Հոլց.

XIII.

Դարդս լացէք, սարի սմբուլ,
Ալւան—ալւան ծաղիկներ,
Դարդս լացէք, բաղի բլբուլ,
Ամպշող երկնուց զով-հովեր...

Երկինք-գետինք գլխուս մթնան,
Անտուն—անտէր կուլամ ես,
Եարիս տարմն, ջանիս տարմն,
Հոնդուր—հոնդուր կուլամ ես...

Ախ, եարս ինչի հոնեց մտքն,
Անճար թողեց ու զնաց,
Սրտիս սաղէն—խորունկ եարէն
Անդեղ թողեց ու զնաց...

Դարդս լացէք, սարի սմբուլ,
Ալւան—ալւան ծաղիկներ,
Դարդս լացէք, բաղի բլբուլ,
Ամպշող երկնուց զով հովեր...

1893 թ. 23 Սեպտեմբ.
Լայպցե:

XIV

Շարմն-շուրմն ամպերն եկան,
Ախ, մութն առաւ իմ ճամպէն,
Ուրտից կուգալի, ուր կերթամ—
Միտքս—շար, ու չխտեմ...

Էս ի՞նչ կսկիծ սիրտս ձեծկեց,
Քնորիկ, քեզիէն հեռու կերթամ—
Վարդի փուշը սիրտս ծակեց —
Դարդը սրտիս խորիւր կերթամ...

Սար ու ձորեր ձունն է իջեր,
Քամին պանդ-պանդ կ'փչէ.
Ես—մենակ եմ, ես—անընկեր,
Քամին ճակտիս կ'փչէ:

Փշէ քամի, դով քամի,
Սիրտս դարդի ծով, քամի.
Սու էրումեմ, հով էրան,
Սիրտս մտի, դով էրան,...

1897 թ. 20 Յունիսի.

Աղէքսանդրապոլ:

XV.

Նազան—աղջիկ, Շուշան—Շուշիկ,
Տես մութն ընկաւ—հովն ընկաւ,
Յուցլալով աստղերն ելան,
Քունն աչերիս ցած իջաւ.

Նշխուն ծաղիկ—սիրուն եղինիկ,
Թող գերիք ընկնիմ, քուն մտնիմ,

Ան, դով ոտքում, ետրի գրկում
Լռիկ քունն ինչ անուշ է.

Հովը օրօր կը շշշաւ,

Առուն երգեր կը շշնջայ.

Նազիկ, ծաղիկ—նուշիկ Շուշիկ,

Երնէկ քեզի, թուխ ծամերդ

Ծիծիկալով հովն է տանում,

Սև դարդերդ ջուրն է տանում:

1892 թ. 28 Յունիսի.

Հաւիճոյ վանք:

XVI.

Սև-աչքերէն շատ վախեցիր,
Էն մութ, անծէր գեշեր է,
Մութն անհ է, չարքեր շատ կան,
Սև-աչքերը մի սերէ...

Տեսիմ սիրտս—արուն ծով է,

Էս չարքերը զարկեցին.

Էն օրւանէն դադար չունիմ.—

Սև-աչքերը մի սերէ,...

1897 թ. 25 Հոկտեմբերի.

Աղէքսանդրապոլ:

XVII.

Նզնիկները մէջ-գեշերն
Սուր ժէռերով անց կեցան,
Մեղմիկ աշն փրփրած լճին,
Լռիկ-մնջիկ անց կեցան:

Վանի, էն աղէն սև-ձիւաւոր

Չարկեց, տարաւ իմ ետը.

Էնոր գրկում, դարշել ծոցում

Հոտաւ, որդնաւ իմ ետը:

Սո ինչ անեմ, ես ուր չըլիմ,

Ըկնիմ քօլ ու չօլերը,

Երնէկ մեռնիմ, դարդեց պրծնիմ,

Սիրտս ուտեն գէլերը:

Ահ, եմ ոչրս կանամնչ-կարմեր
Դառաւ ինձի ցաւ ու ցեց,
Օ՛ֆ, եմ կեանքս զառ-վառ կարմեր
Էնիկ կերաւ ու մաշեց:
Էհ, եղնիկներ, դադար չունիմ,
Սերտս կրակ վառ-վառման,
Մարդիկ կուգան, ինձի կաշին,
Լուկ-մնջիկ կանց կենան...

1897 Թ. 1 Հոկտեմբերի

Ս. Խճկոնքի վանք:

ՀՀ Սգգալին գրադարան

NL0685789

ԳԻՆՆ Է 10 ԿՈՊ.

Ծախւում է Աղէքսանդրապօլում, պ. Գ. Սանդ-
կանցի տպարանում. գինն է նոյն Հասցէով.

Александрополь, типографія Сапоянца.